

Ontwerp Herdenkingsplek Lelystad

door Studio L A

23.05.2024

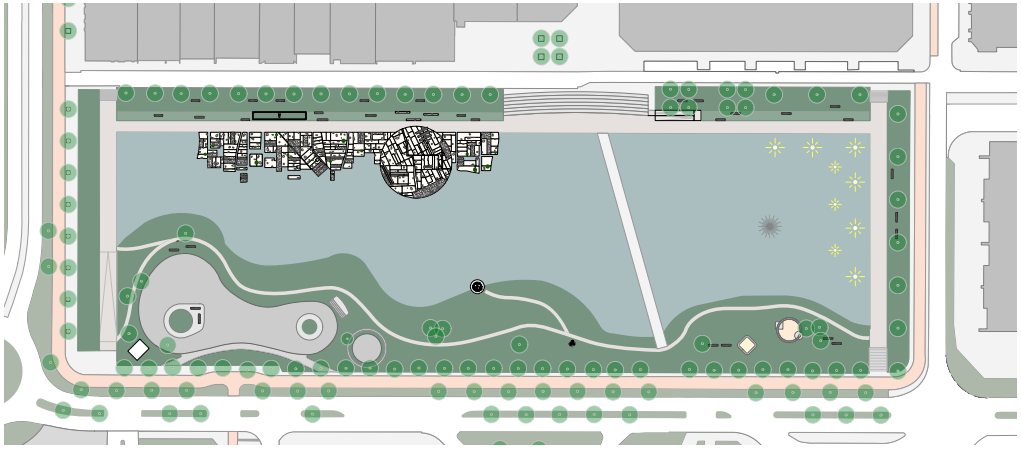
Ontwerp Herdenkingsplek - beschrijvende tekst

Gemeente Lelystad werkt sinds 2017 samen met Stichting Herdenken, Verzoenen en Vrijheid Lelystad aan de ontwikkeling van een nieuwe herdenkingsplek. Omdat het Stadspark – waar de dodenherdenking wordt herdacht – de groeiende stroom bezoekers tijdens de herdenking niet meer aan kan en ontoegankelijk is voor mensen met een beperking, wordt er nieuwe herdenkingsplek ontwikkeld. Ook krijgt de herdenkingsplek een bredere functie dan alleen het herdenken op 4 mei. Het doel is om te herinneren en eren, maar ook om de Lelystadse samenleving in al haar diversiteit met elkaar te verbinden.

Het nieuwe Herdenkingsmonument in Lelystad nodigt allerlei verschillende gemeenschappen uit om te herdenken en zal daarom bestaan uit verschillende lagen van de geschiedenis. Er zullen zowel verhalen van pijn als hoop gedeeld worden. Het Herdenkingsmonument bestaat uit een landschap van stenen in het water van het Zilverpark. Het landschap is gebaseerd op de patronen van het verkavelingspatroon van het Flevolandse polderlandschap. Het materiaal steen is voortgekomen uit de vele gesprekken met verschillende gemeenschappen. Stenen worden van oudsher in alle culturen en werelddelen gebruikt om verhalen over te brengen naar toekomstige generaties. Het patroon van het Flevolandse polderlandschap is door Studio L A gebruikt omdat veel Lelystedelingen trots zijn op het ontwerp van het Flevolandse landschap en het voor veel Lelystedelingen onderdeel is van hun identiteit, iets wat ook zichtbaar werd tijdens de gesprekken met gemeenschappen.

De stenen worden door Studio L A samen met de verschillende gemeenschappen die in Lelystad willen herdenken ontworpen, zoals bijvoorbeeld met de Joodse gemeenschap, de Veteranen, de Roma en Sinti gemeenschap en het comité Slavernijherdenking. Alle stenen zijn gemaakt van gekleurd beton, met daarin brokken natuursteen restmateriaal (een afvalproduct). Samen met de afzonderlijke gemeenschappen worden keuzes gemaakt over de bewerking en toevoeging van symbolen of tekst aan de steen. Zo kan elke herdenkingssteen specifiek worden voor een gemeenschap, en worden verschillende verhalen en lagen van de geschiedenis in één en dezelfde publieke ruimte zichtbaar. Het cirkelvormig platform, in het midden van het landschap van stenen, functioneert als een groot plein waar verschillende groepen hun ceremonies en bijeenkomsten kunnen houden. Banken en kleine tribunes zijn zo ontworpen dat er verschillende opstellingen op het plein mogelijk zijn. Tijdens de Dodenherdenking is het publiek gericht naar de Anne Frankboom aan de overkant van het water. Daarnaast kunnen gemeenschappen ook bij hun ‘eigen’ steen herdenken en zijn er in het landschap kleinere verdiepte pleinen gemaakt waar ook kleinere groepen bijeen zouden kunnen komen.

Het herdenkingsmonument vormt ook een nieuw stuk publieke ruimte in de stad, waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten. De vormen nodigen uit tot verschillende vormen van gebruik, van passief (bezinnen, in je eentje zitten) tot actief (spel en activiteiten). Ook zullen alle groep acht-leerlingen

uit Lelystad uitgenodigd worden om een tekst over hun gedachten over herdenken te delen. Deze worden op kleinere stenen langs de gehele kade aangebracht.

Het herdenkingsmonument is een plek waar over verschillen heen kan worden gekeken, waar verschillende generaties een gezicht krijgen, een plek die relevant blijft in de toekomst, en een plek die een rol inneemt in het dagelijks leven van de gemeenschappen van de stad.

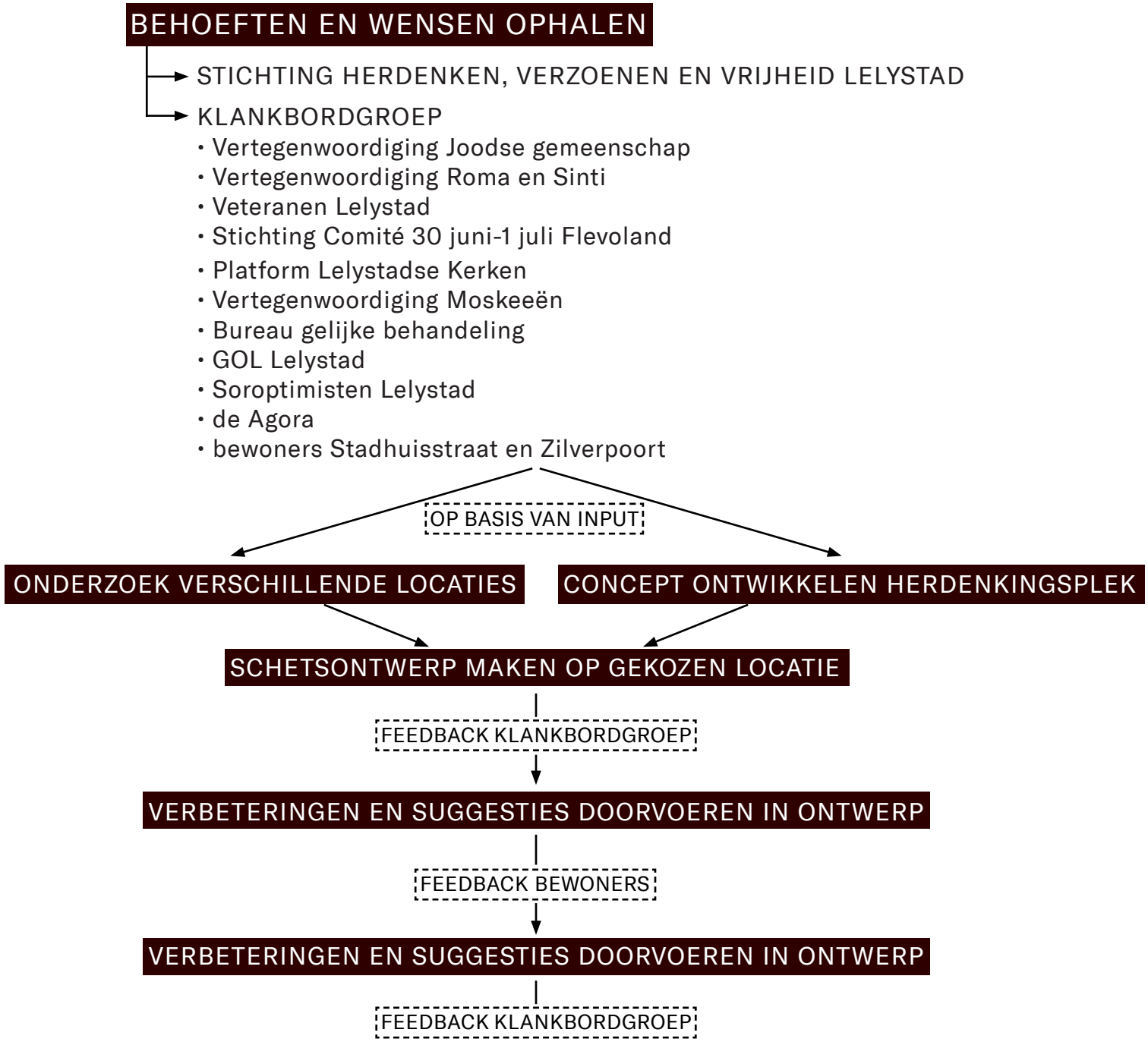
Een nieuwe herdenkingsplek ontwikkelen heeft een zorgvuldig proces nodig. Studio L A interviewde de vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap, de Kerkengemeenschap, de Moskeeën gemeenschap, de Roma en Sinti gemeenschap, de Veteranengemeenschap, comité Slavernijherdenking, de LGBTQIA+ gemeenschap en fysiek beperkten gemeenschap. Alle gesprekken gingen over de wijze waarop deze groepen herdenken en welke behoeften ze hebben op een nieuwe plek. Maar ook over andere zaken. Zo gingen de gesprekken met de religieuze gemeenschappen veel over symboliek en de interpretatie daarvan. Bij de fysiek beperkten gemeenschap ging het over hoe mensen met een zichtbeperking of mensen in een rolstoel zich ook op een fijne en veilige manier op de herdenkingsplek kunnen bewegen. Bij het comité Slavernijherdenking, de Roma en Sinti gemeenschap en de LGBTQIA+ gemeenschap gingen de gesprekken meer over acceptatie en pijn. Studio L A liet zich door deze gesprekken voeden en inspireren. Ook vormden ze in overleg met de gemeenschappen een klankbordgroep waarvan alle gemeenschappen onderdeel werden, zodat ze gedurende het hele ontwerpproces betrokken blijven en het ontwerp in elke fase kunnen blijven toetsen. We zijn er trots op dat deze gemeenschappen, inclusief de omwonenden, ondanks al hun verschillen en binnen deze gepolariseerde tijd, inmiddels een echte groep zijn geworden en samen de herdenkingsplek dragen.

Studio L A is ook gevraagd om de herdenkingsplek op een integrale manier in relatie tot het gehele park te ontwerpen. Oorspronkelijk heeft het Zilverpark twee verschillende sferen: een stedelijk en stenig karakter aan de noordzijde en een zacht, groen en speels karakter aan de zuidzijde. Deze bestaande kwaliteiten worden in het integrale ontwerp gerespecteerd en versterkt. Dit is ook een wens van de omwonenden. Zo sluit de herdenkingsplek aan bij het stedelijke karakter aan de noordzijde. De vergroening van de kades aan alle zijden zorgt ervoor dat het gebied meer een geheel wordt. De uitbreiding van de skatebaan wordt zo ontworpen dat de groene heuvels leidend zijn. Deze bepalen als het ware de vorm van de skatebaan, zodat het groen dominant blijft. Daarnaast worden de groene heuvels aan de zuidzijde toegankelijk gemaakt door middel van een pad. Ook wordt er aan de zuidoostzijde een speeltuin voor de allerkleinsten voorgesteld. Hiermee wordt het Zilverpark toegankelijk voor alle leeftijden.

BETROKKENHEID
EN
INPUT

ONTWERPPROCES

Verbindend:
- verbinden van verschillende gemeenschappen
- met z'n allen samen staan
- verbinding maken met de jeugd, toegankelijk voor jonge generaties
- doelgroepen niet uitsluiten
- plek zet aan tot ontmoeting en dialoog
- het moet alle Lelystedelingen kunnen verbinden op een symbolische manier
- empathie opwekken

Sfeer:
- herkenbaarheid, markering plek
- groen, landschappelijk
- verschillende zichten / perspectieven
- rustgevend (water)
- levendig (kinderen)
- nieuwsgierig makend
- er moet ruimte omheen zijn
- wisselende opstellingen/vormen van gebruik

Functies:
- officiele ceremonies
- plek waar je anderen kan ontmoeten
- hele jaar door te bezoeken / gebruiken
- ook voor manifestaties, andere bijeenkomsten
- plek waar je kan zitten en overdenken
- voor ouderen
- waar elk jaar iets toegevoegd kan worden
- voor kinderen / spel
- herdenken alledaagser maken

Symboliek / betekenis:
- gaat over terugkijken, en over toekomst
- ziel van de stad zichtbaar maken
- verschillende groepen moeten zich kunnen identificeren
- ontmenselijking ---> menselijk maken
- een symbolische handeling kan plaatsvinden

INPUT VAN GEÏNTERVIEWDEN

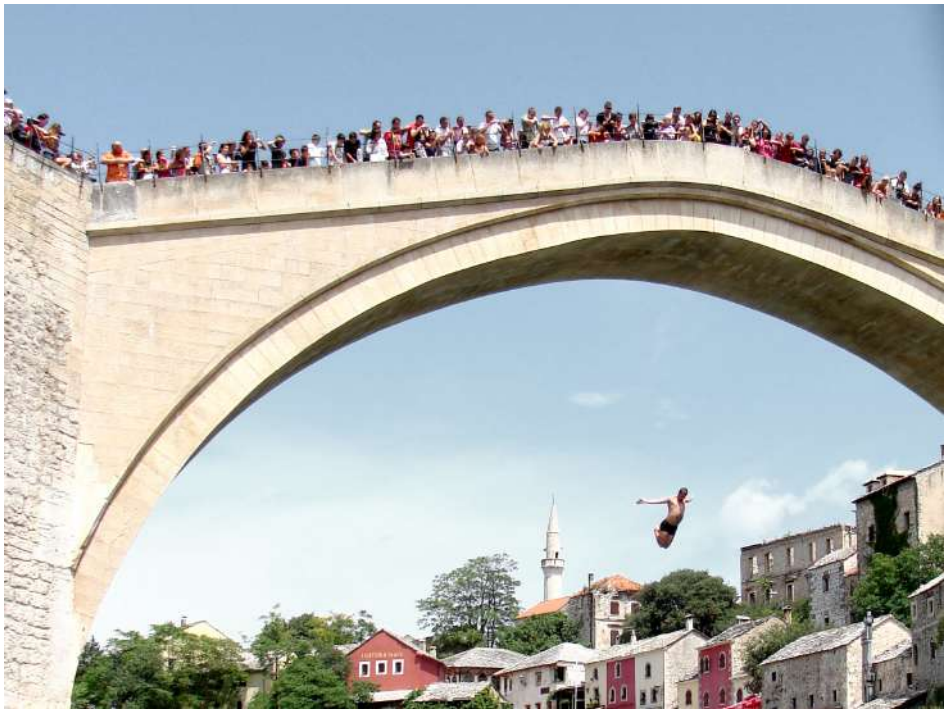
VISIE HERDENKINGSPLEK LELYSTAD

Een plek waar het mensenlijke weer een gezicht krijgt, om zo bij te dragen aan een samenleving waarin geweld niet langer een voorwaarde hoeft te zijn. De herdenkingplek is een uiting van zowel een pijnlijk verleden als hoop voor de toekomst.

Waar nodigt de plek toe uit:
- een plek voor officiele herdenkingen
- een plek waar kransen gelegd kunnen worden
- Anjerveld
- Anne Frank boom

- herdenken door verschillende gemeenschappen.
- verbindend (identificatie verschillende groepen en dialoog)
- hele jaar door toegankelijk en interessant.
- verschillende verhalen en lagen van de geschiedenis.
- ontmoeting en interactie.
- zowel terugkijken als toekomst/hoop.
- passief gebruik (bezinning, in je eentje zitten) en actief gebruik (spel, activiteiten).
- nodigt jongeren uit Lelystad uit om iets toe te voegen.
- het kan groeien (ook relevant in de toekomst)

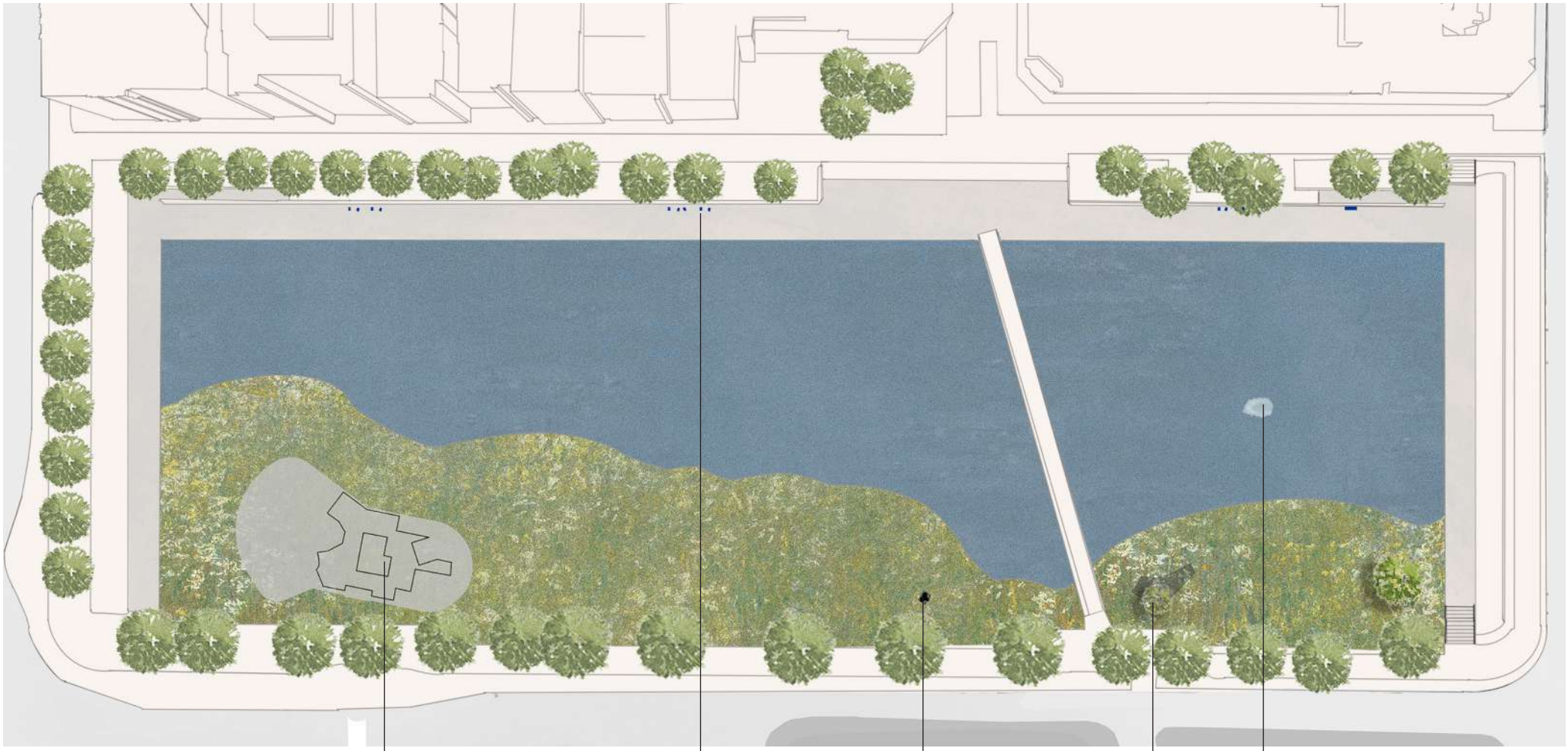
Een plek waar over verschillen heen kan worden gekeken, waar verschillende generaties een gezicht krijgen, een plek die relevant blijft in de toekomst, en een plek die een rol inneemt in het dagelijks leven van de gemeenschappen van de stad.

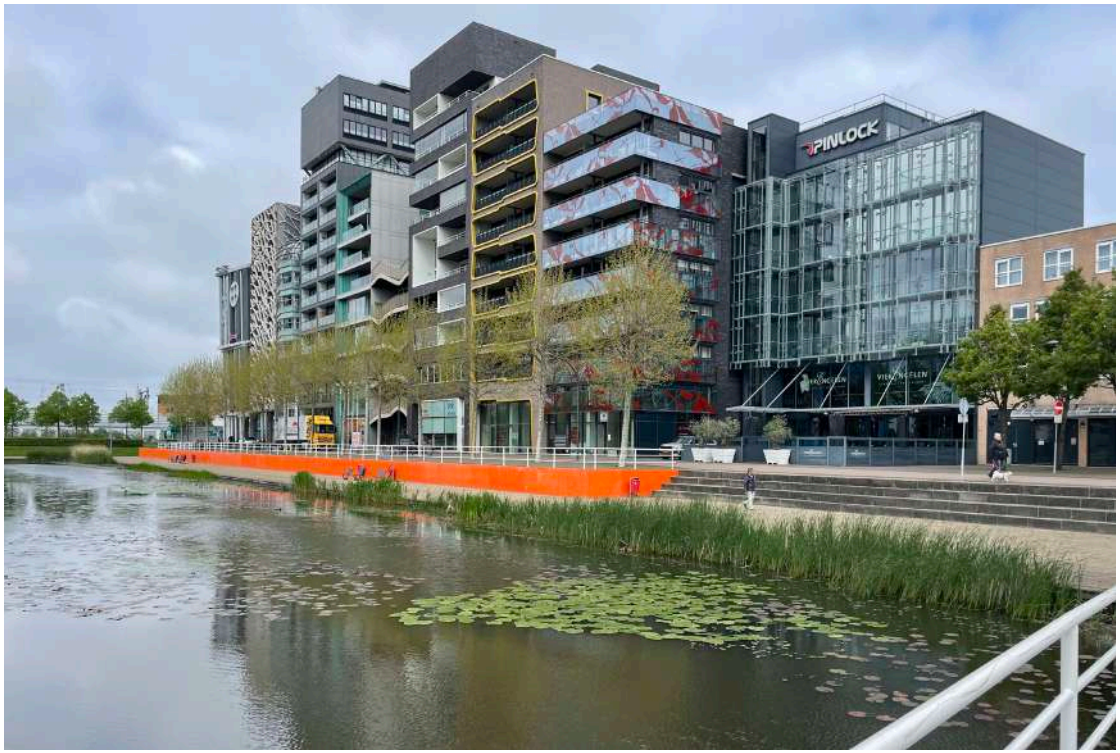

Oude Brug in Mostar (Bosnie-Herzegovina) is een inspiratiebron: een van de belangrijkste oude tradities van Mostar is het schoonspringen vanaf de Oude Brug, dat al sinds 1567 plaatsvindt, en dat door mensen met verschillende religieuze achtergronden wordt beoefend. De Oud Brug stond symbool voor tolerantie en eenheid. Het was een ontmoetingsplek, generaties lang was het een plek waar verliefde stellen hun eerste afspraakje hadden en waar jaarlijks de beroemde duikwedstrijden werden gehouden. Tijdens de oorlog in de jaren 90 is de Brug verwoest, in 2004 opgebouwd, maar nog steeds wordt er elk jaar een duikwedstrijd georganiseerd, waarbij de bekendste hoge-afstand schoonspringers vanuit de hele wereld komen om de sprong te wagen. Voor Mostar is het een traditie die voortkomt uit het ontstaan en het zijn van de stad.

LOCATIE

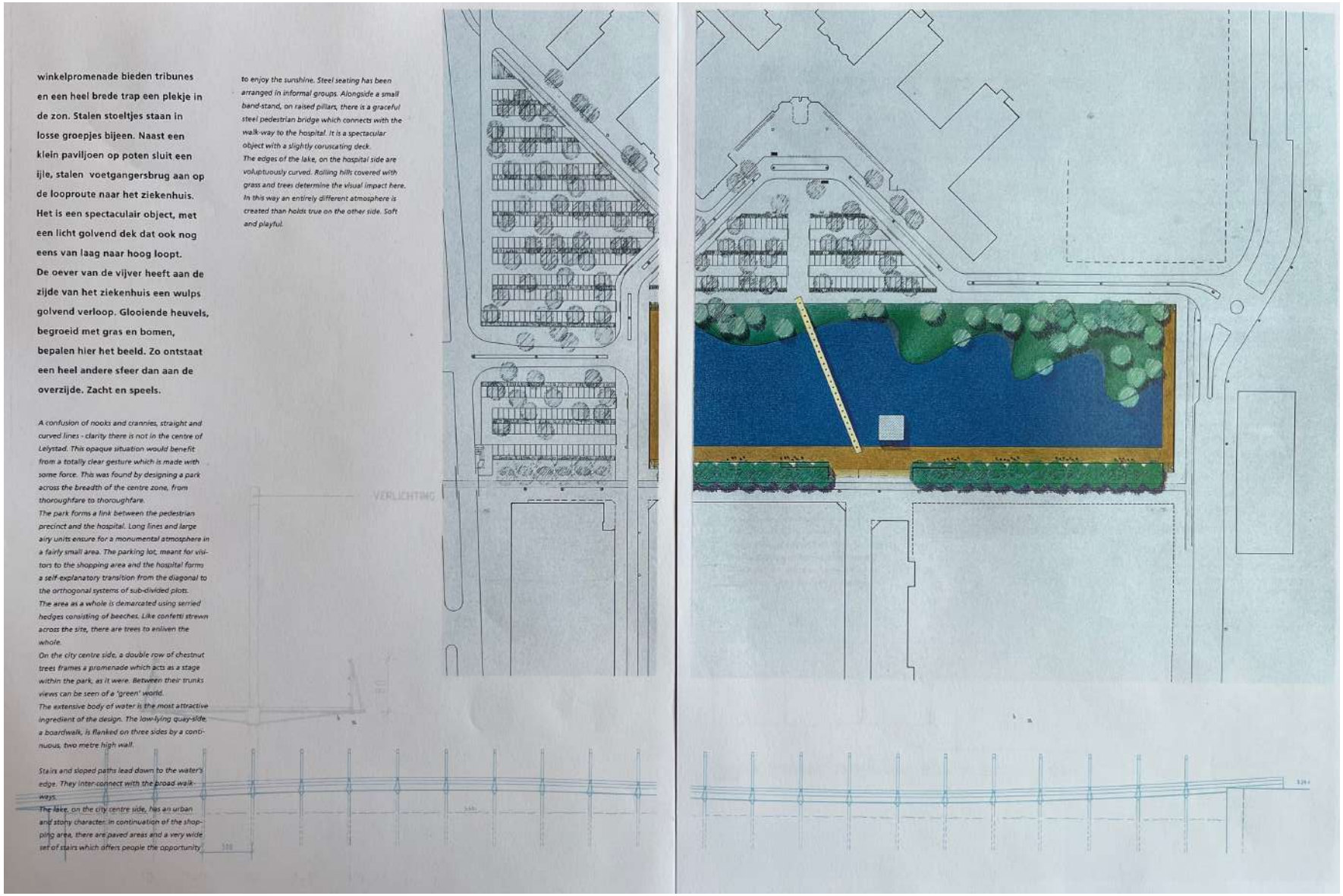

LOCATIE: ZILVERPARKKADE

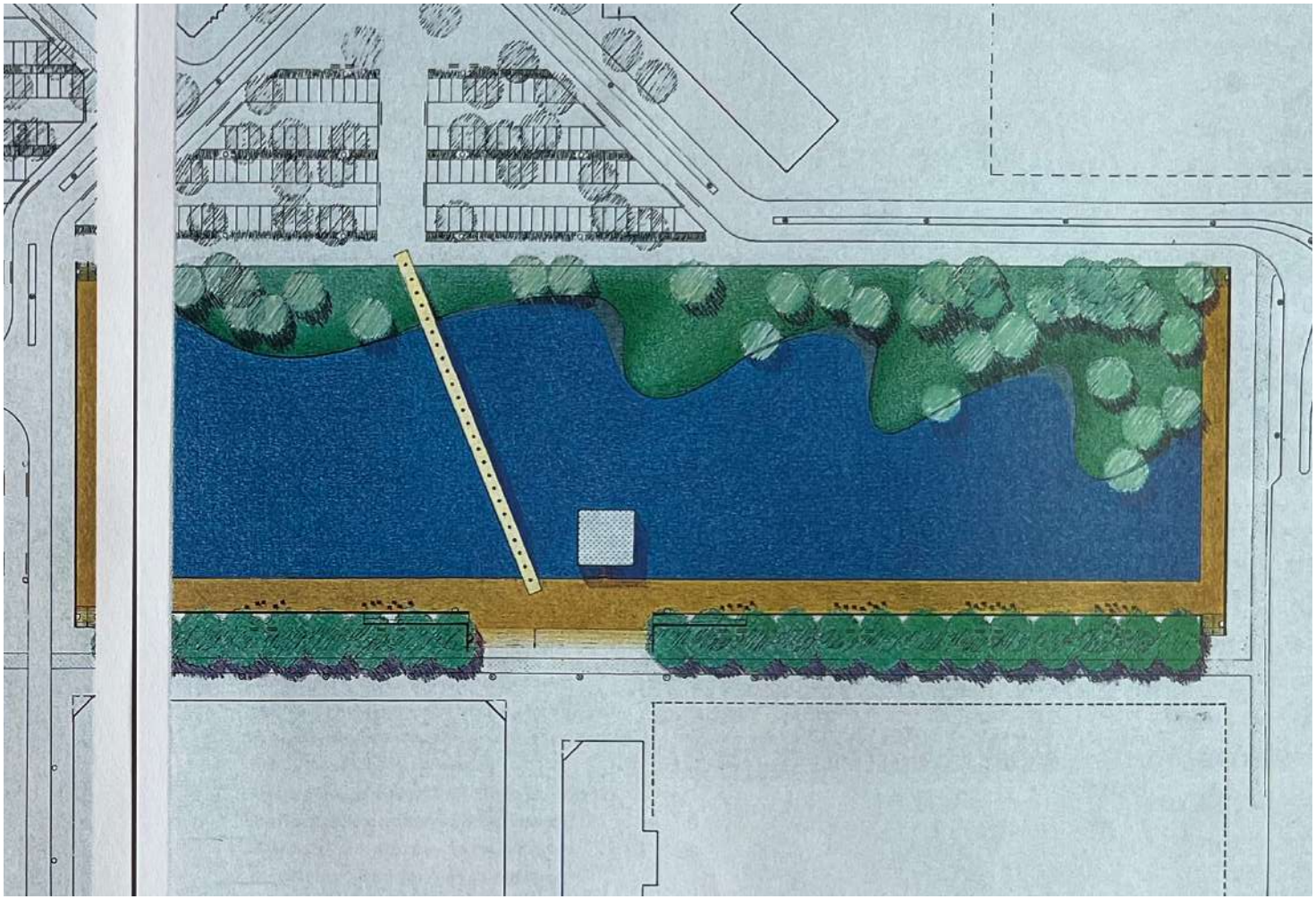

Voordelen van de Zilverparkkade als locatie herdenkingsmonument:
- het ligt centraal en is dus voor allerlei verschillende groepen mensen toegankelijk
- enorme potentie als goed functionerende publieke ruimte: water, kade, groen
- verbinding met jongeren is er vanwege skatebaan
- het is groot en ruimtelijk genoeg
- er is ruimte voor zowel rust als levendigheid

Het oorspronkelijke plan van Bureau B+B:
Een plan met twee verschillende sferen
- aan de zijde van het centrum heeft het een stedelijk en stenig karakter
- aan de zijde van het ziekenhuis heeft het een zacht en speels karakter

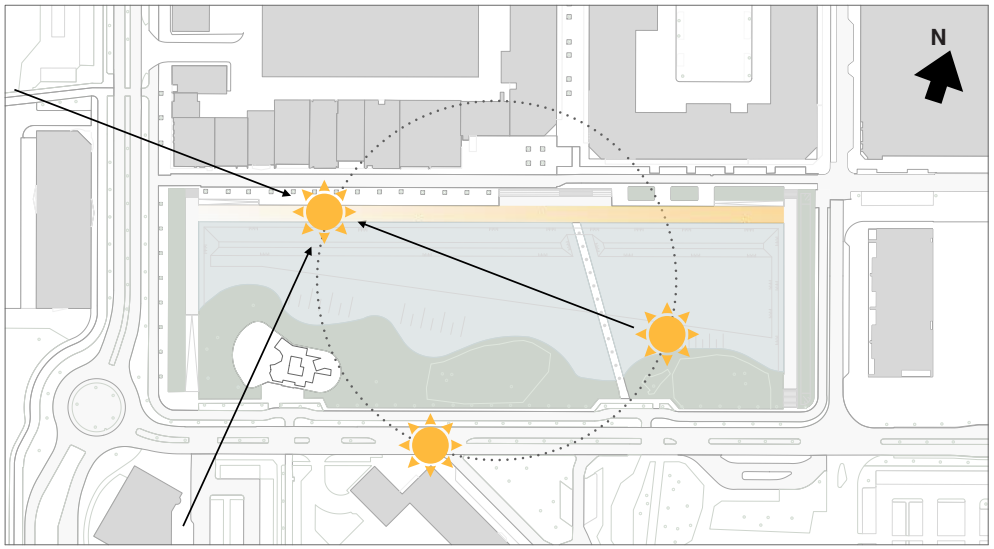

Zijde van het centrum (stedelijk en stenig):
- tribunes en een heel brede trap bieden een plekje in de zon
- naast een klein paviljoen op poten sluit een stalen voetgangersbrug aan op de looproute naar het ziekenhuis.

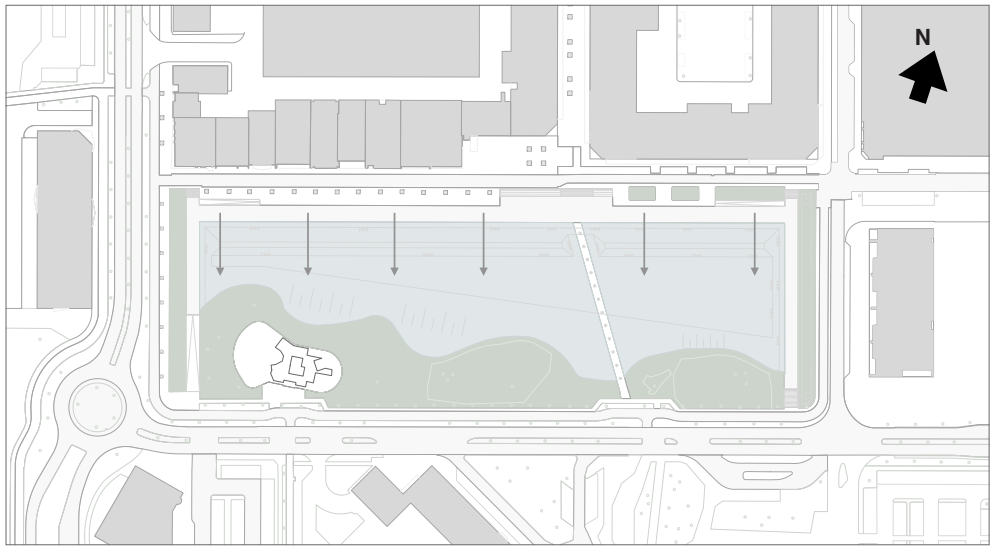
Zijde van het ziekenhuis (zacht en speels):
- de oever van de vijver heeft aan de ziekenhuiskant een wulps golvend verloop. Glooiende heuvels, begroeid met gras en bomen.

Zonlicht

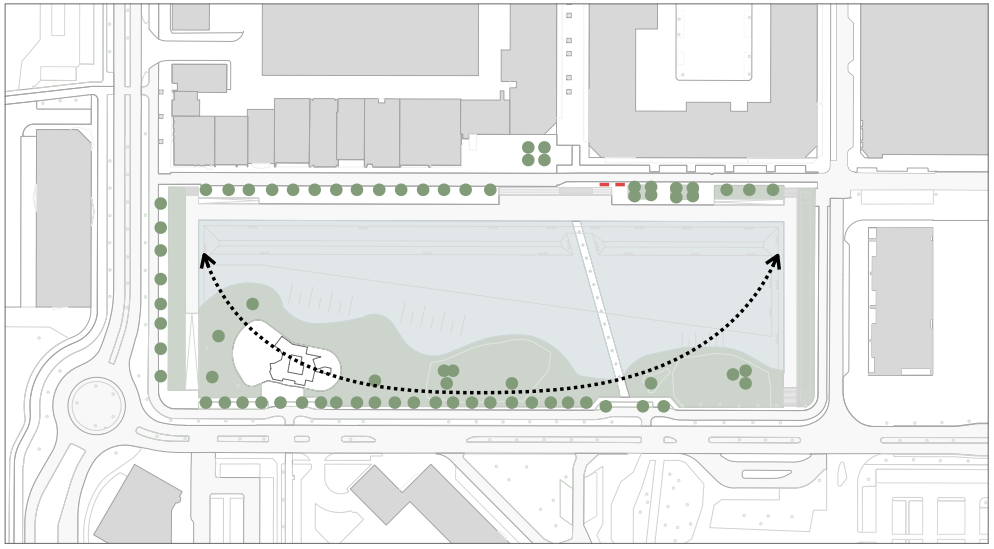

Kade ligt georiënteerd op het zuiden >> gehele dag zonlicht, prettige verblijfsplek tot in de vroege avond

Oriëntatie

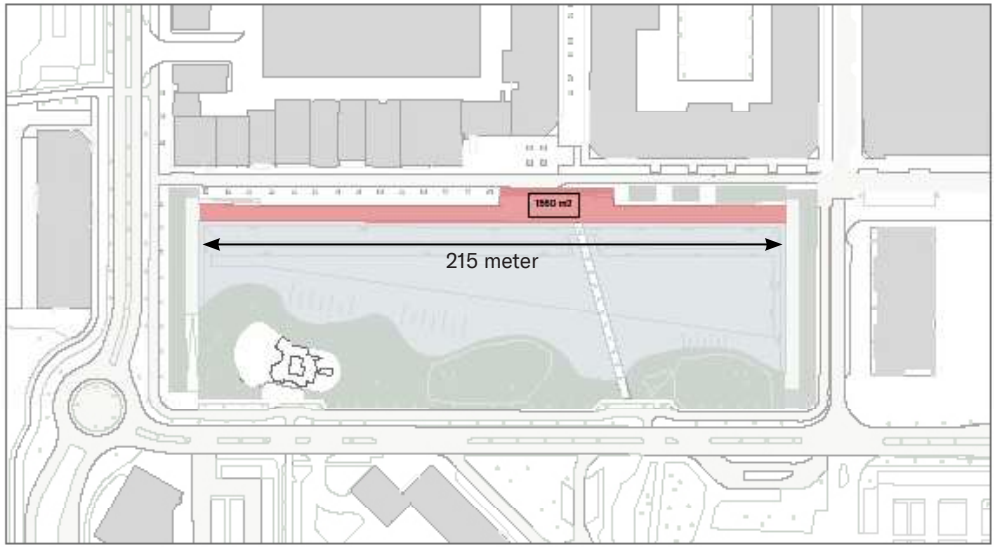

Eenzijdige oriëntatie >> met de rug naar de kade (beschut) en zicht op groen

Groen

Groen aan de zuidkant zorgt voor intimiteit

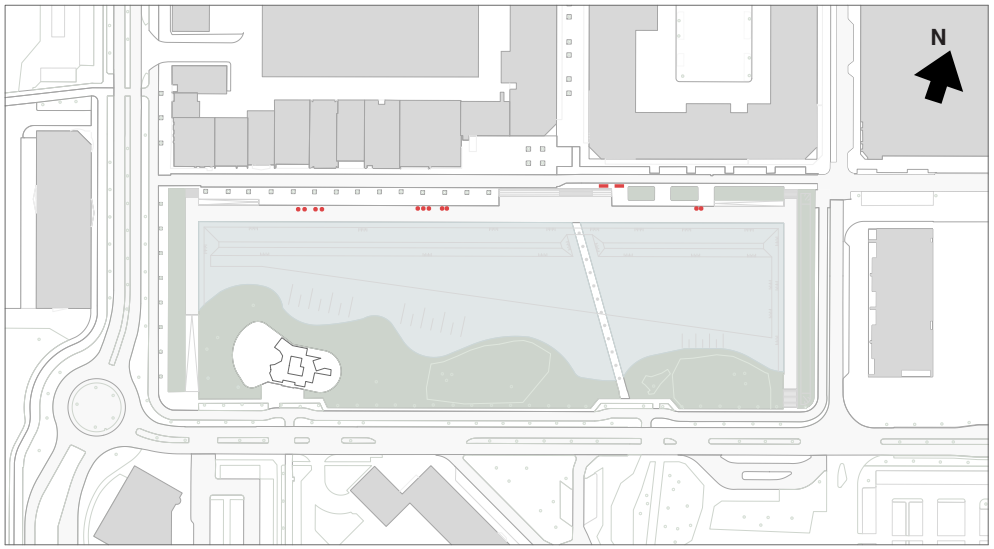
Materialisatie

Stenige vlakte zonder duidelijke (verblijf)sfunctie

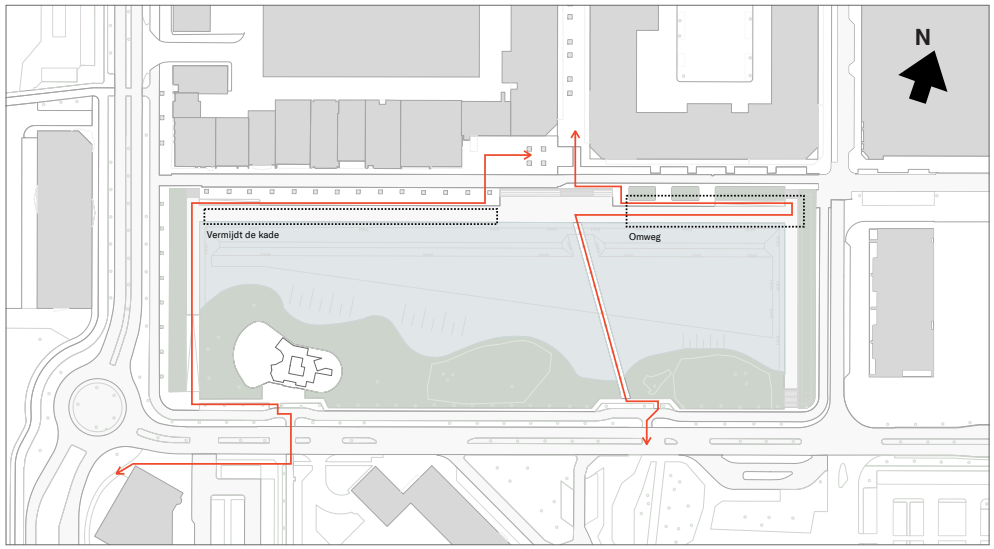
Condities locatie

Verblijf

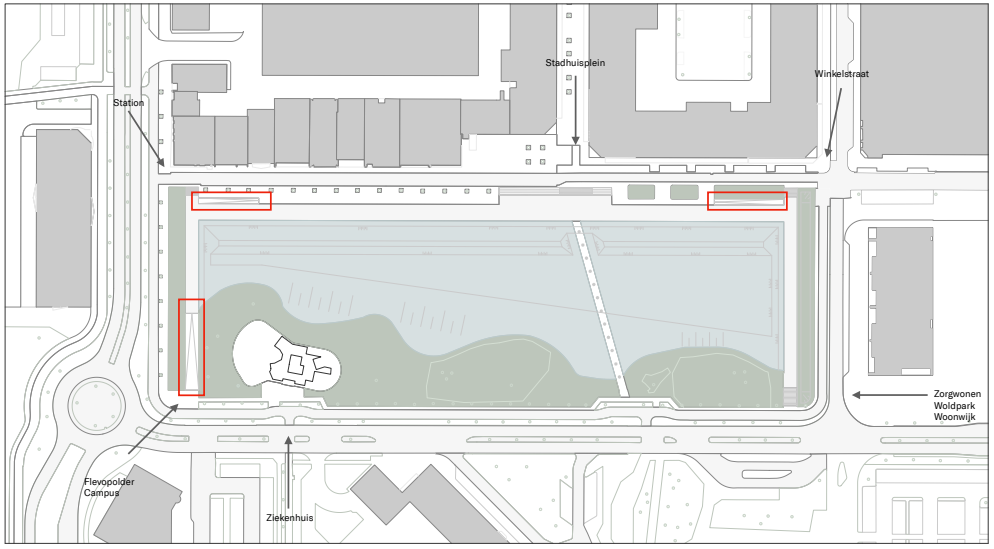

11 individuele zitplekken aan de kade en 2 bankjes bovenop de kade

Routes

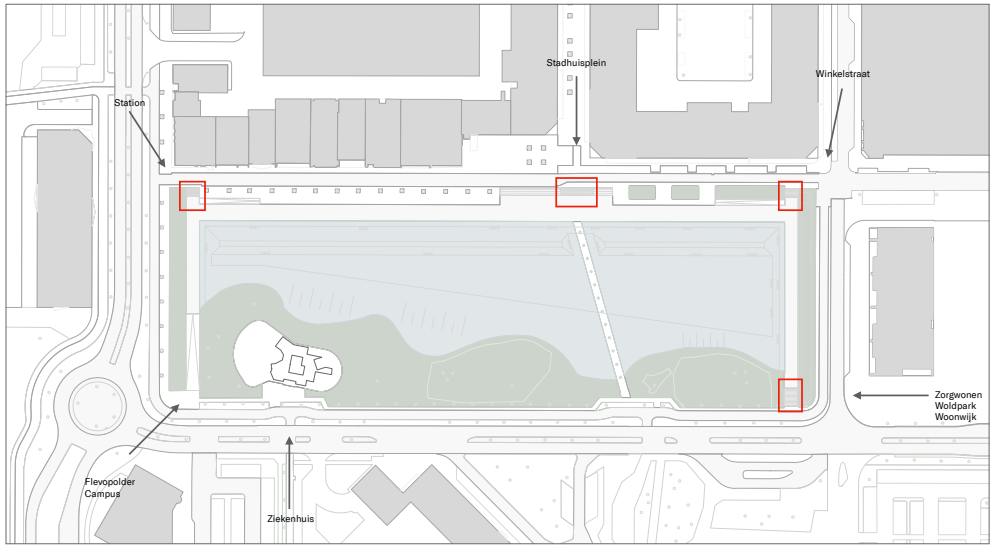

Routes

Toegankelijkheid

Hellingbanen om de kade te bereiken

Toegankelijkheid

Trappen om de kade te bereiken

Condities locatie

HERDENKINGSPLEK

CONCEPT

Een herdenkingsplek zou een ideale afspiegeling moeten zijn van de stad,
waar het menselijke centraal staat, doordat de bewoners zichzelf kunnen herkennen in de plek.

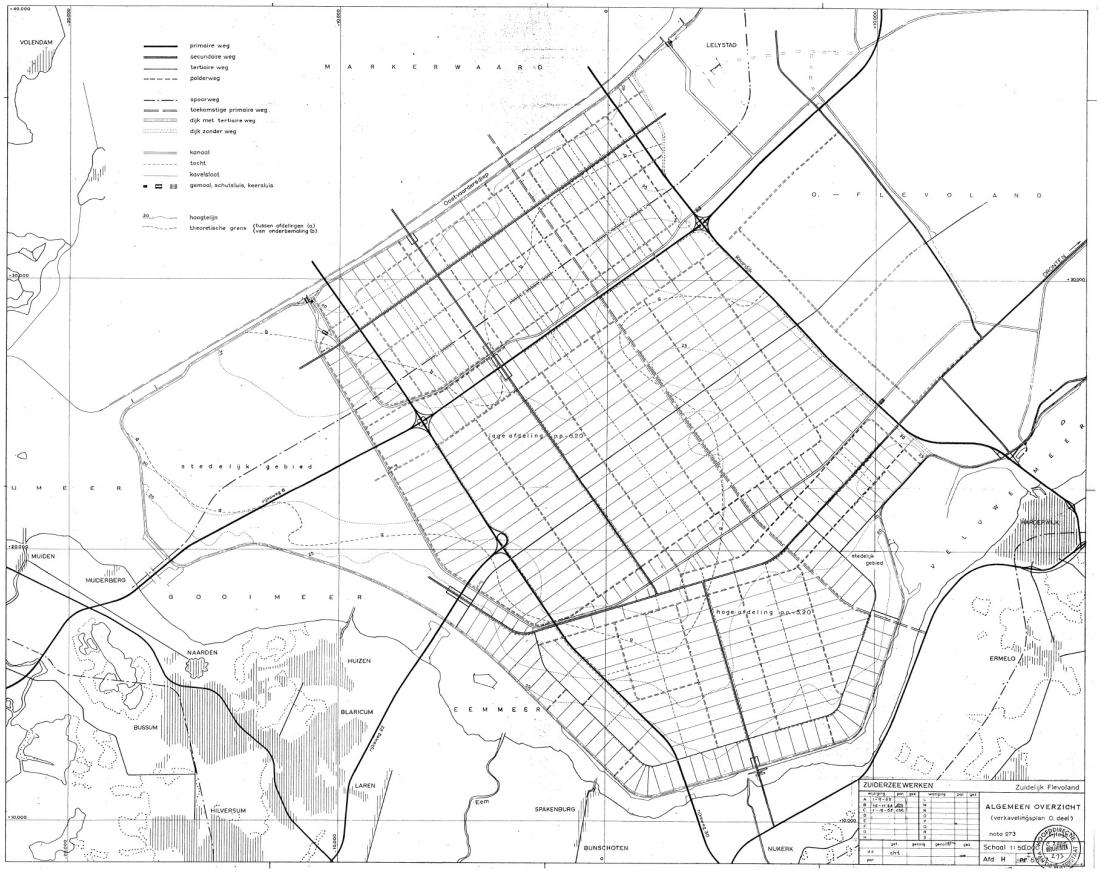

Wat is de ideale afspiegeling van Lelystad?

• Het landschap eigen maken: de droom om het onmogelijke mogelijk te maken,
het polderlandschap, de stedenbouw
• De relatie met het water
• Maar vooral de hoop op een betere toekomst, een betere stad.

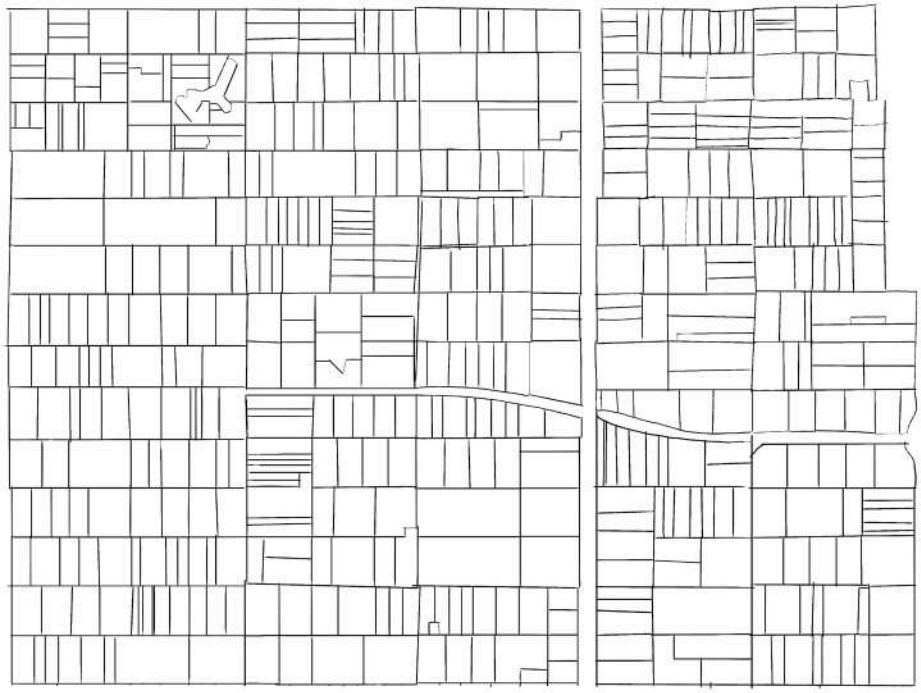
Hoe kan dit zichtbaar worden gemaakt in de herdenkingsplek? Hoe een verbinding te leggen tussen het herdenken en Lelystad? Met de ziel en identiteit van Lelystad? Hoe wordt de herdenkingsplek specifiek voor Lelystad?

Het patroon van het polderlandschap van Flevoland is het hoofd-uitgangspunt van het ontwerp.

In materialisatie zijn stenen het uitgangspunt van het ontwerp.

het patroon als vorm

de diversiteit in kleur en vorm

Het polderlandschap

Stenen vertellen van oudsher een verhaal, in elk werelddeel worden er sinds het bestaan van de mensheid met tekenen op de stenen een boodschap overgebracht.

Stenen worden gebruikt om de weg te wijzen. Pelgrims laten stenen achter als teken van route en leven.

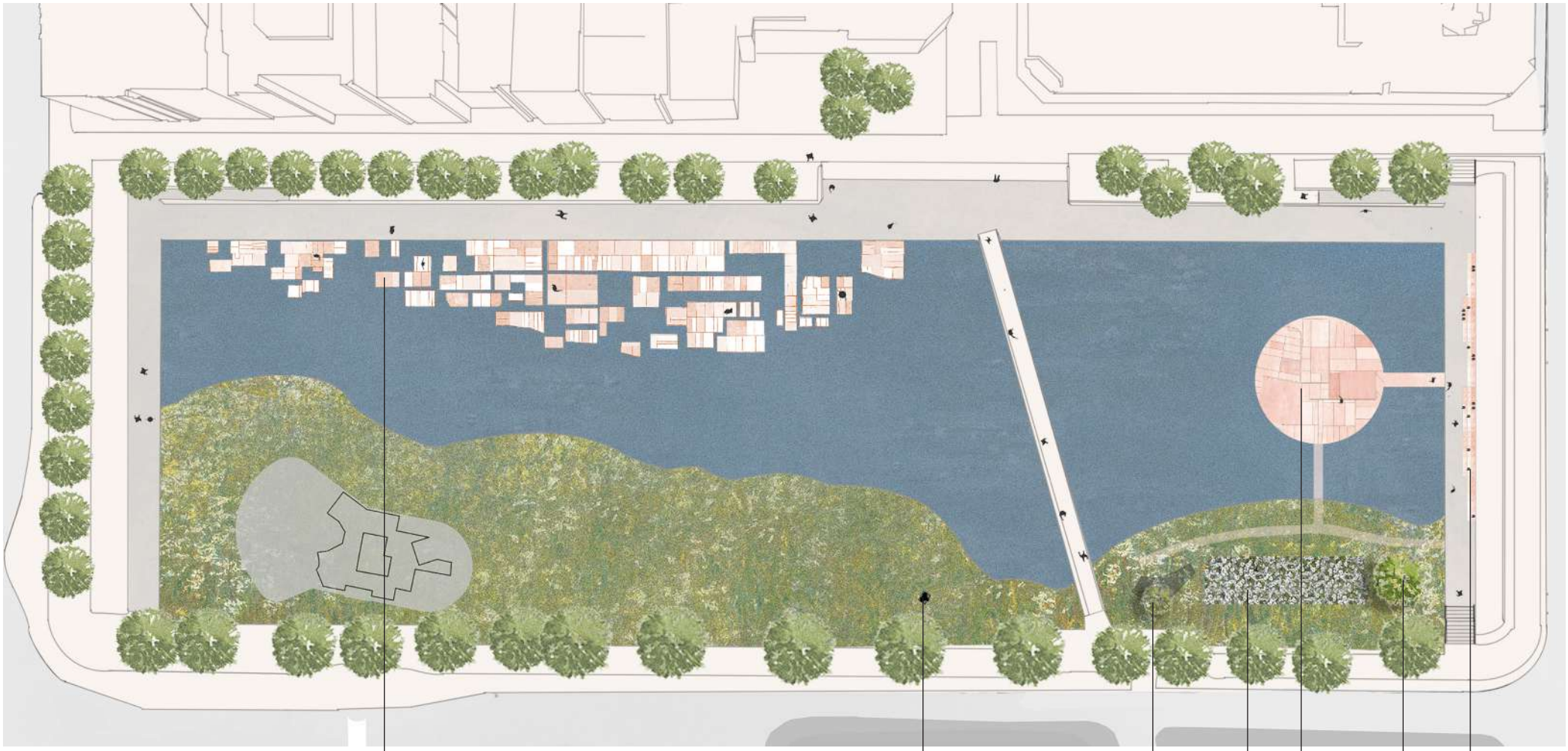
Steentjes achterlaten bij het graf, uit respect en laten zien dat je er bent geweest.

Struikelstenen

Stenen

SCHETSONTWERP

schetsontwerp september 2023

Collage schetsontwerp - herdenkingsstenen langs de kade

FEEDBACK OP SCHETSONTWERP

Punten van advies en aanmerkingen:

Klankbordgroep:
- podium: is het groot, veilig en toegankelijk genoeg?
- bereikbaarheid/zicht op Anne Frank boom verbeteren

Omwonenden:
- podium: is het groot, veilig en toegankelijk genoeg?
- is er voldoende verlichting?
- kan het groener?
- fontein moet behouden blijven
- hoe sluit het aan bij de omgeving? hoe worden de kades ontworpen?
- zorgen over kosten

VERBETERING ONTWERP NAAR AANLEIDING VAN FEEDBACK

kade vergroend
herdenkingsstenen
Anjerveld
bankjes in het groen
podium
2,5 M
15 M
3,3 M
10 M
20 M
85 M
Anne Frankboom
+
pad

Herdenkingsmonument: ontwerp totaal

Landschap van stenen

Podium + Anne Frank boom

Anjerveld

Niveau 0 - basislaag steen - op het niveau van de kade

Herrineringstenen, ontworpen met gemeenschappen

Banken

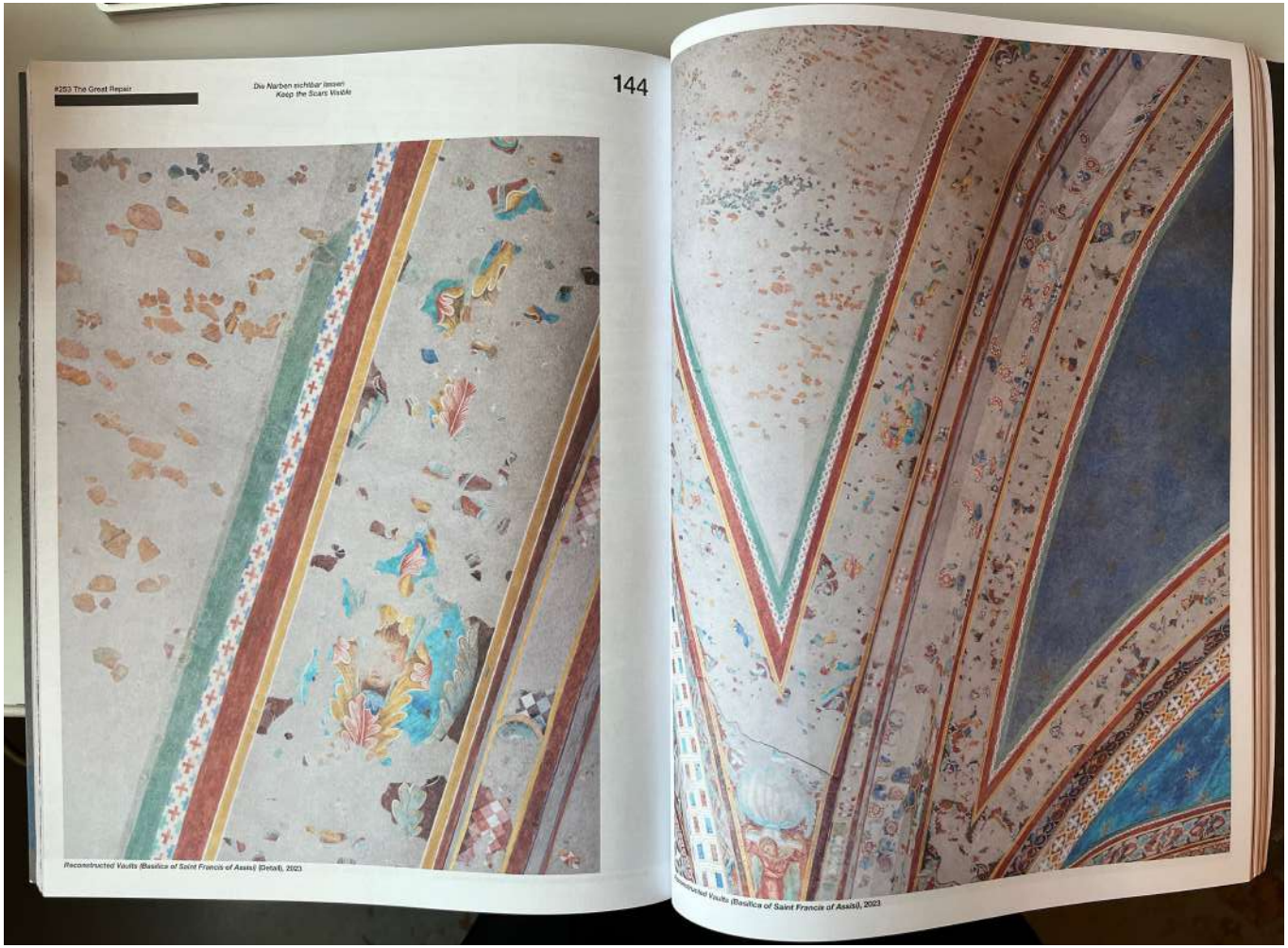
Pleinen

Groen

Opbouw ontwerp

MATERIAAL

Fresco’s in Basilica of Saint Francis of Assisi

Scherven: verschillende verhalen en perspectieven als onderdeel van een groter geheel

Effect: brokken gekleurd steen in gekleurd beton, waarmee in grootte gevarieerd kan worden

Verschillende mogelijkheden in steen:
Beton, toevoeging steentjes, natuursteen, kleur in beton, terrazzo
Mogelijkheid om met restproducten / (natuur)steen afval te werken

Testen in beton/terrazzo fabriek

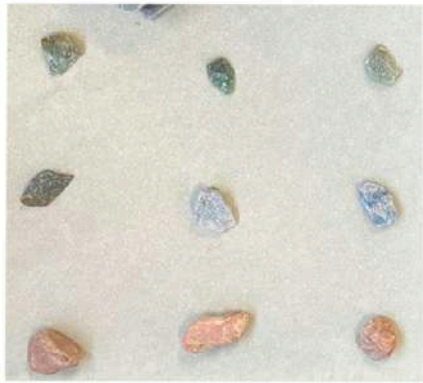

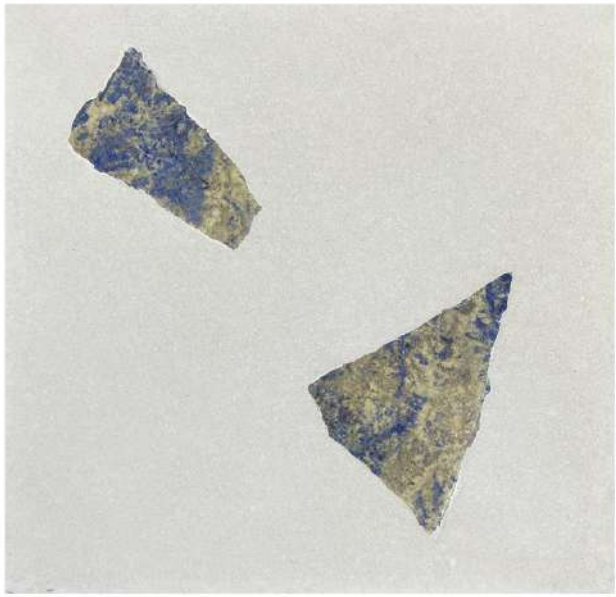
Tests

Grote brokken natuursteen (afval) meegegoten in licht beton en opgeschuurd.

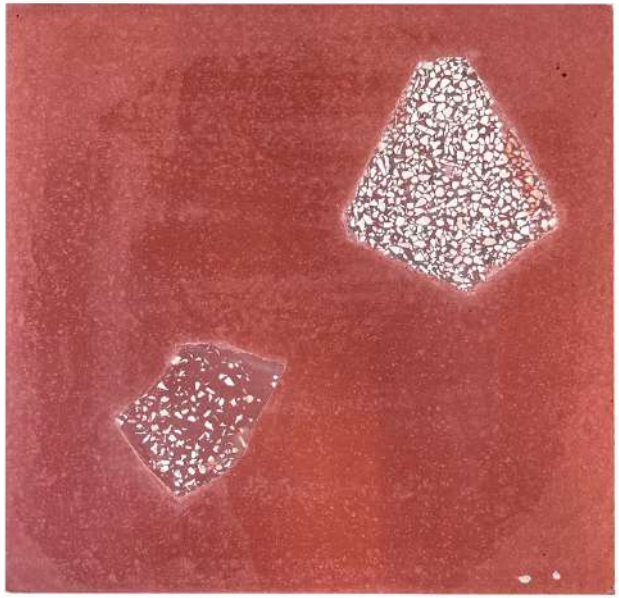
Licht beton met groen natuursteen

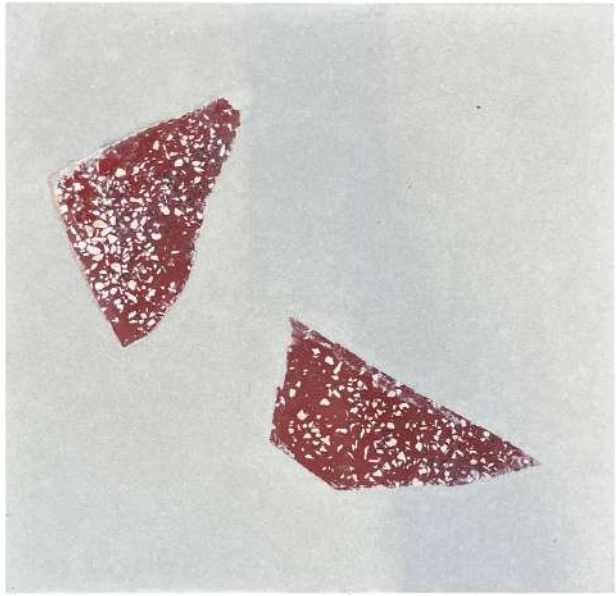
Licht beton met blauw natuursteen

Licht beton met rood natuursteen

Terracotta kleur beton met terrazzo

Licht beton met terracotta kleurig terrazzo

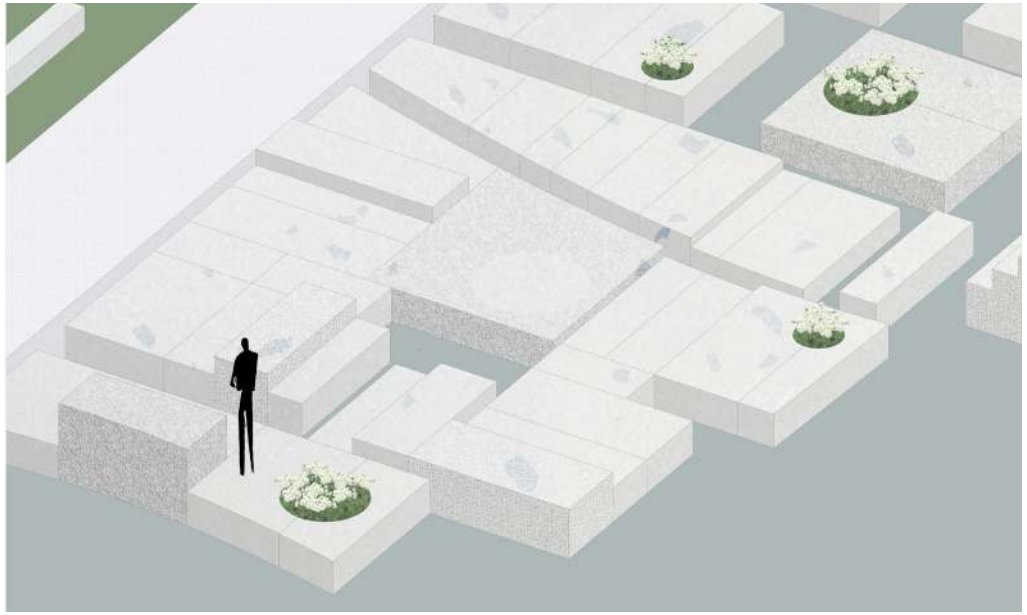

Verschillende groottes brokken

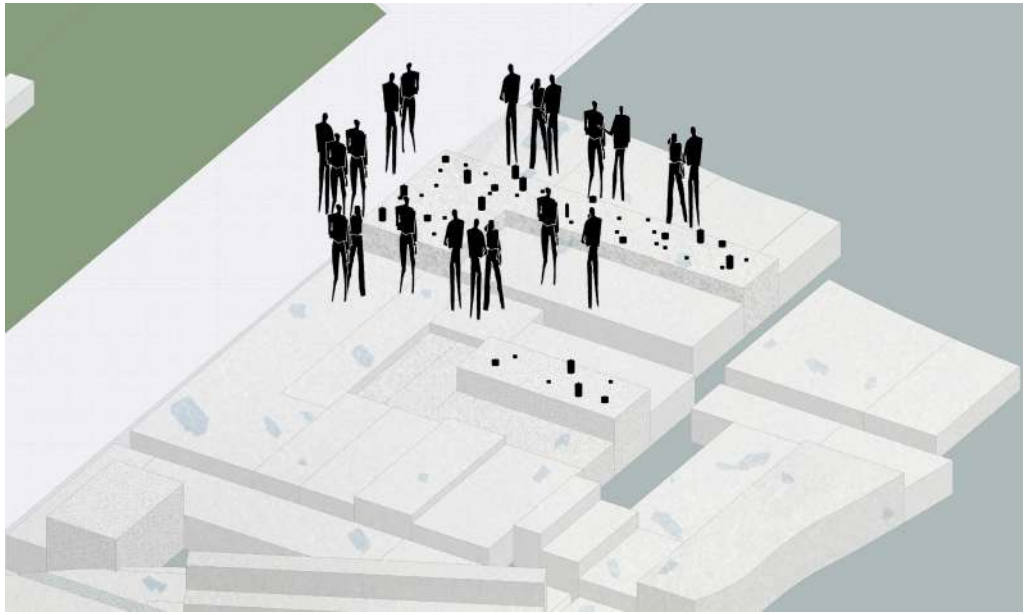

Herdenkingsstenen - samen met gemeenschappen ontwerpen. Allerlei bewerkingen en toevoegingen mogelijk

GEBRUIK

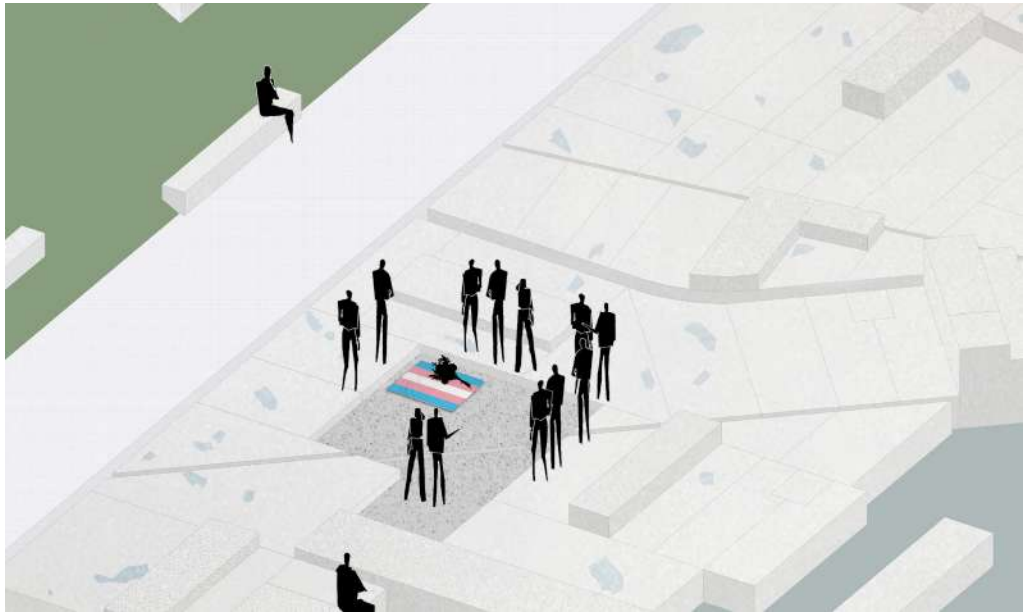
Dagelijks: individueel bezinnen

Incidenteel: met een klein groepje rondom een steen herdenken

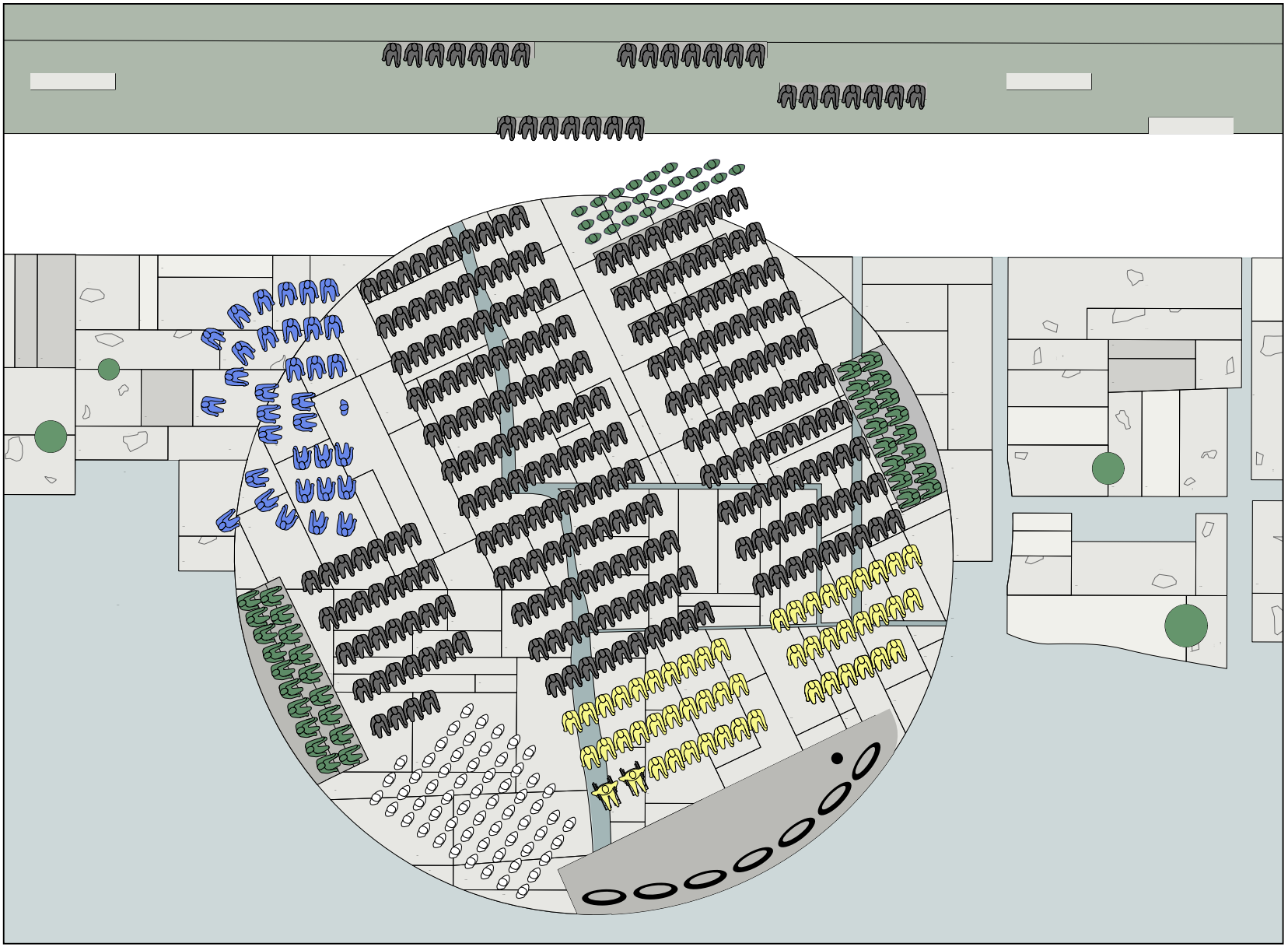
Incidenteel: op het podium

Incidenteel: met een klein groepje rondom een pleintje herdenken

Vormen van herdenken: dagelijks en incidenteel

Dodenherdenking 4 mei

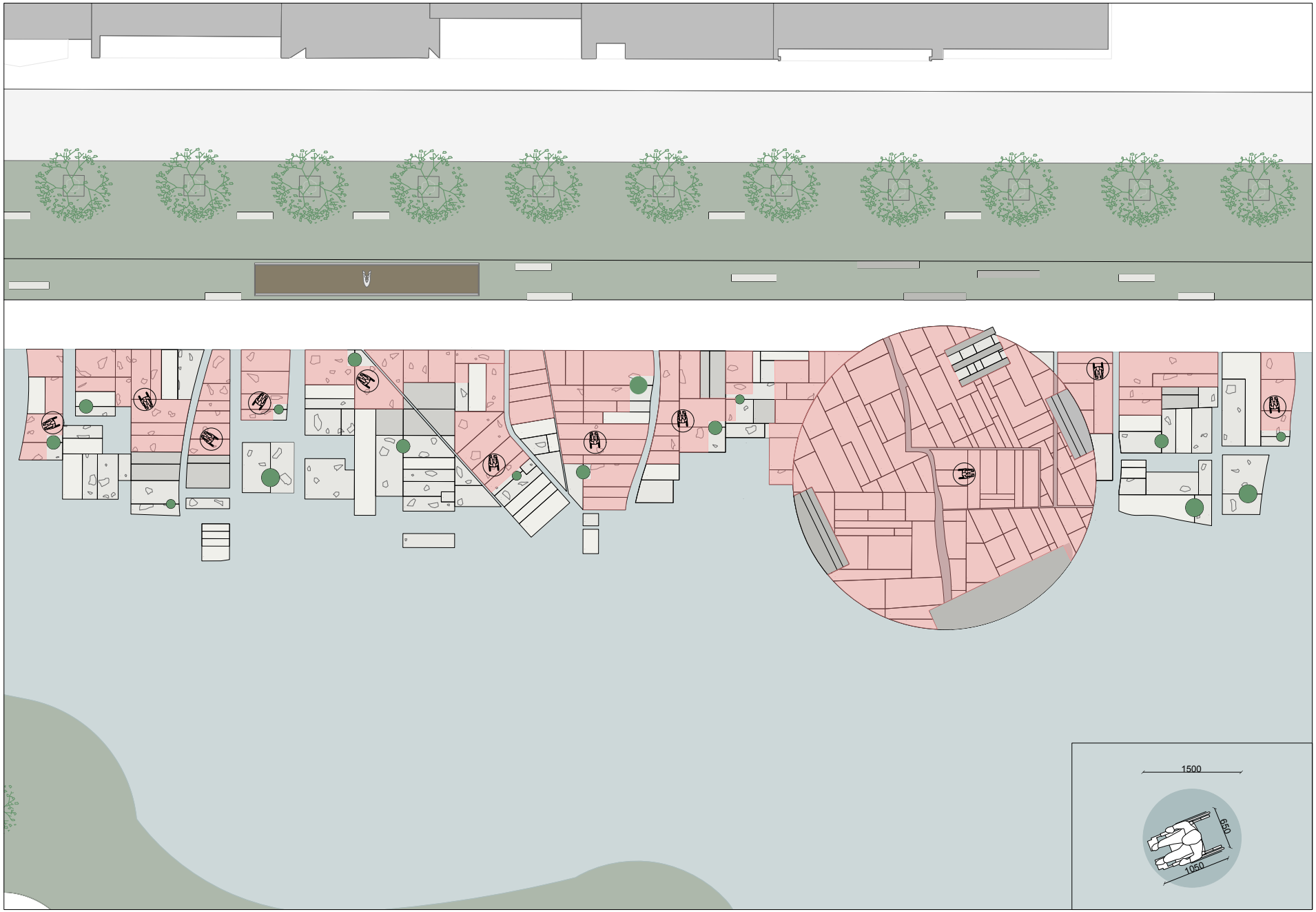
479 personen

- Genodigden: 52
- Veteranen: 60
- Scouting: 58
- Harmonie orkest: 33 leden
- Publiek: 242
- Publiek banken gras: 28

Vormen van herdenken: officieel

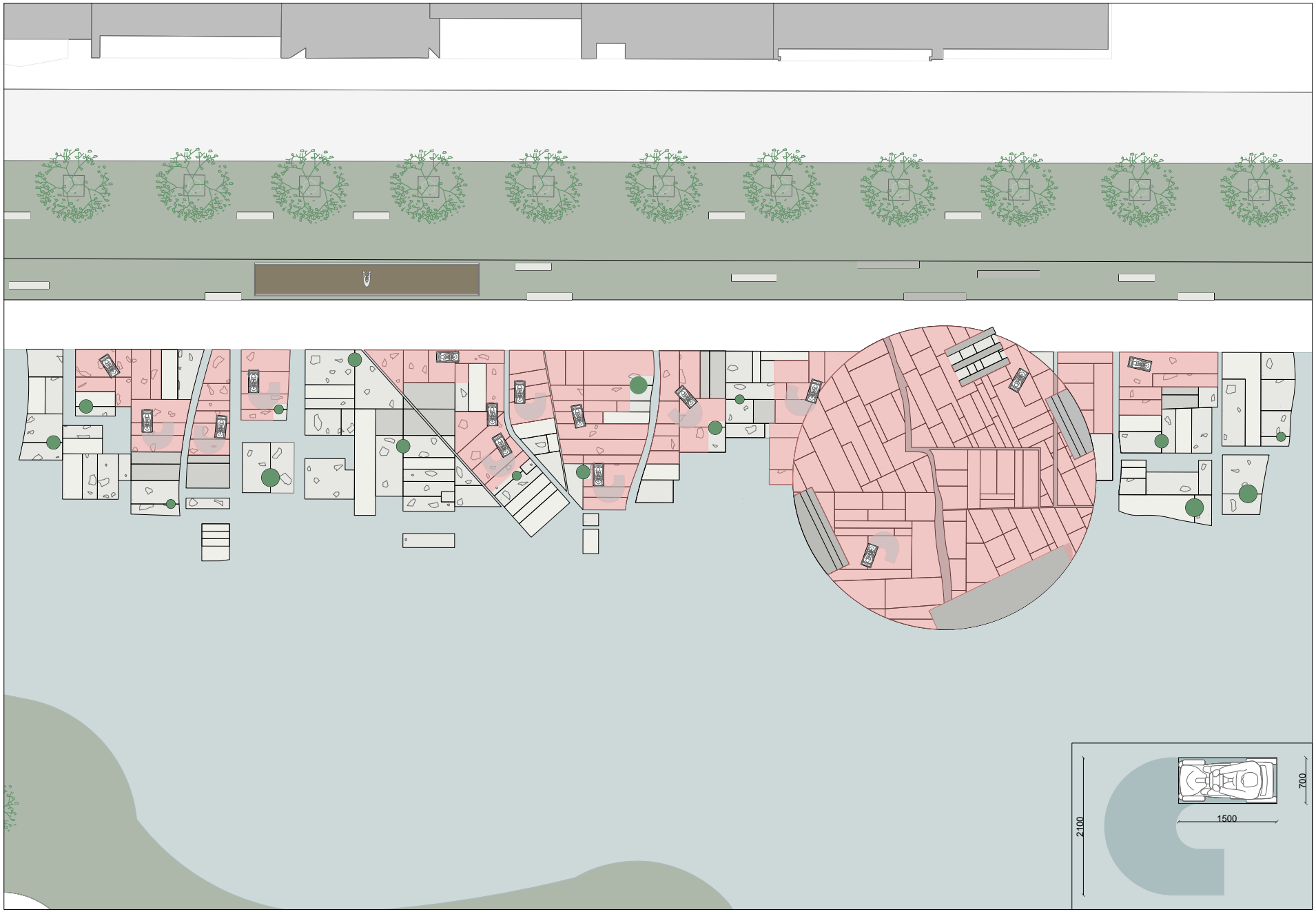

• Alle groep 8’ers worden gevraagd om een toekomst spreuk/tekst te bedenken.
• Deze wordt op een steenvorm aangebracht en langs de kade gelegd.

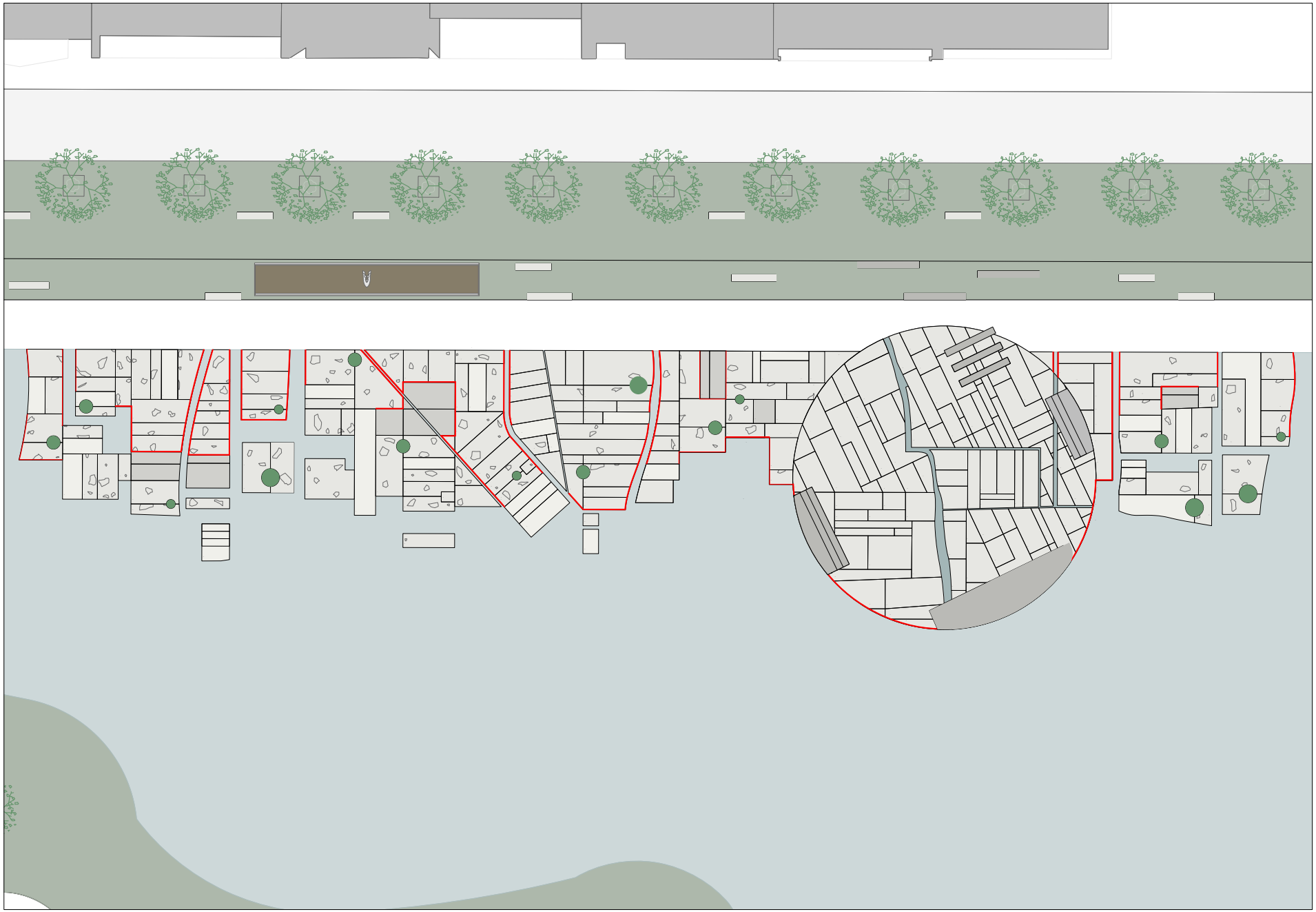

Rood gekleurde delen zijn toegankelijk

Toegankelijkheid rolstoel

Rood gekleurde delen zijn toegankelijk

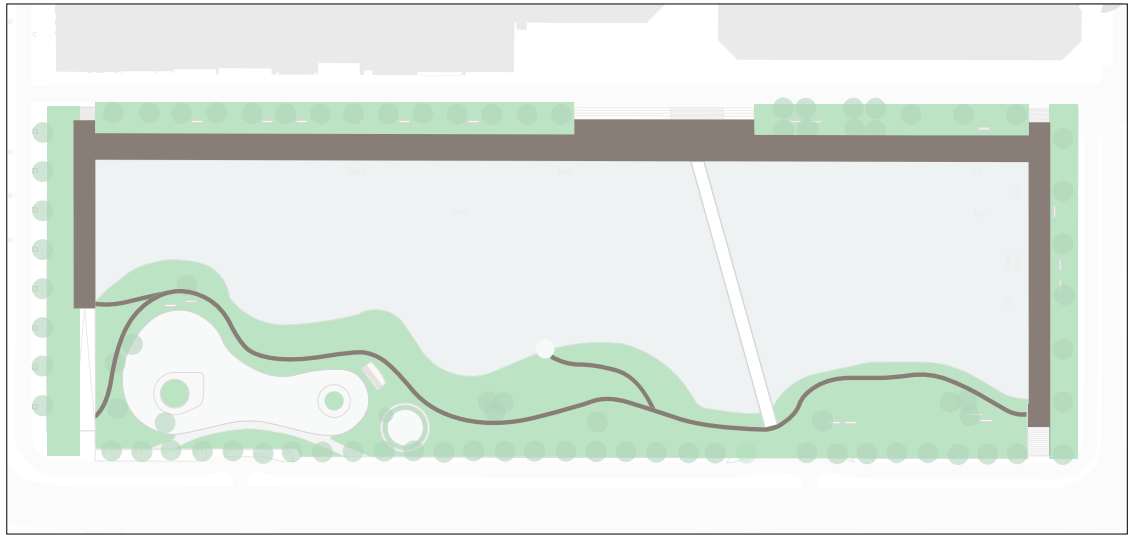
Toegankelijkheid scootmobiel

Stopranden zodat men niet het water inrijdt

Toegankelijkheid scootmobiel

PADEN

Materialisering paden: zandkleurig uitgewassen beton.
De reden dat hiervoor gekozen is, is omdat het heel vervelend skaten is op deze paden (daarmee rijd je een skateboard stuk). Op deze manier kan er alleen geskate worden op de skatebaan.

VERLICHTING

Verlichting: eenvoudige palen met verlichtingsspots aan meerdere kanten, zodat de kade en het monument worden verlicht..

KLEUROPTIES
(nog nader te bepalen
met klankbordgroep)

